

Sisekaitseakadeemia
Finantskolledž

Raiko Raag

**BITCOINI KASUTAMISE MAKSUSTAMISE
VÕIMALUSED EESTIS**

Lõputöö

Juhendaja:
Kerly Randlane, MPA

Tallinn 2015

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2015
<p>Töö pealkiri eesti keeles: BITCOINI KASUTAMISE MAKSUSTAMISE VÕIMALUSED EESTIS Töö pealkiri võõrkeeles: BITCOIN USING TAXATION OPPORTUNITIES IN ESTONIA Töö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 40 leheküljest. Lõputöö koostamisel on kasutatud 32 allikat, millele on töös viidatud. Teema aktuaalsus seisneb selles, et Eesti Krüptoraha Liit püüab tõestada Eesti riigiasutustele, et <i>bitcoin</i> on seaduslik maksevahend. Eesti Krüptoraha Liidu juristid on koostanud oma õigusliku arvamuse, mis püüab tõestada, et <i>bitcoin</i> on seaduslik maksevahend ja see liigitub kas valuutaks või muuks vabalt kaubeldavaks maksevahendiks. Lõputöö eesmärk on analüüsida <i>bitcoinide</i> kasutamise maksustamise võimalusi Eestis.</p> <p>Lõputöö eesmärgi saavutamiseks püstitati uurimisülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Selgitada alternatiivsete maksevahendite mõistet ja olemust. 2. Antakse ülevaade <i>bitcoin</i>i mõistest ja olemusest. 3. Antakse ülevaade <i>bitcoin</i>i maksustamisest Euroopa Liidu liikmesriikides. 4. Analüüsitakse <i>bitcoinide</i> maksustamise võimalusi Eestis. <p>Uurimismeetodina kasutatakse töös kvalitatiivset uurimismetoodikat erinevate andmekogumisviisidega. Autor analüüsis töös <i>bitcoinide</i> maksustamist Euroopa Liidu liikmesriikides ning viidi läbi küsitlus Maksu- ja Tolliameti ametnike seas. Lõputöö kirjutamisel jõudis autor järeldusele, et et bitcoini müümisel või vahetamisel ei teki bitcoini enda väärtuselt 20%-list käibemaksukohustust. Samuti ei pea olema bitcoini müümisel või vahetamisel tuvastatud bitcoini ostja. Probleemi võivad lahendada asjassepuutuvate ametiasutuste, Maksu- ja Tolliamet, Rahandusministeerium ja Rahapesu andmebüroo seadusetõlgenduste muutmine, mis ei eelda seadusemuudatusi, piisab vaid uuest ametlikust seisukohast.</p>	
Võtmesõnad: <i>bitcoin</i> , <i>käibemaks</i> , <i>alternatiivraha</i> .	
Võõrkeelsed võtmesõnad: <i>bitcoin</i> , <i>value added tax</i> .	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Riigieelarve strateegia, MTA strateegia.	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu.	
<p>Töö autor: Raiko Raag Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	Allkiri:
Juhendaja: Kerly Randlane	
Kaitsmisele lubatud	Allkiri:
Kolledži direktor: Uno Silberg	

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. VIRTUAALRAHA OLEMUS	6
1.1 Alternatiivsete maksevahendite mõiste ja olemus	6
1.2 Bitcoin'i mõiste ja olemus	13
2. BITCOINIDE MAKSUSTAMINE	23
2.1 Bitcoinide maksustamine Euroopa Liidu liikmesriikides.	23
2.2 Bitcoinide maksustamine Eestis	27
KOKKUVÕTE	32
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	35
TABELITE JA JOONISTE LOETELU	38
LISAD.....	39
Lisa. Inimeste teadlikkus ja arvamused bitcoinist küsimustik.....	39

SISSEJUHATUS

Paberraha ei ole ainus maksevahend, ühest virtuaalraha liigist *bitcoinist* on kujunemas arvestatav maailmaraha, mida peetakse ühiskonna tulevikuks. *Bitcoiniga* tehtud tehingute arv on iga aastaga märkimisväärselt tõusnud, mis näitab, et krüptorahal on tulevikku.

Teema on aktuaalne, kuna Eesti Krüptoraha Liit püüab tõestada Eesti riigiasutustele, et *bitcoin* on seaduslik maksevahend. Eesti Krüptoraha Liidu juristid on koostanud oma õigusliku arvamuse, mis püüab tõestada, et *bitcoin* on seaduslik maksevahend ja see liigitub kas valuutaks või muuks vabalt kaubeldavaks maksevahendiks.

Autorile teadaolevalt ei ole sarnast teemat varem Sisekaitseakadeemia uurimistöodes käsitletud. Antud lõputöö autor analüüsib *bitcoini* maksustamise võimalusi Eestis. Lõputöö teema annab ülevaate *bitcoini* mõistest ning autor pakub välja võimalusi, kuidas tuleks käsitleda seda Eestis.

Teema valiku põhjenduseks on asjaolu, et üha enam muutub maailm elektroonsemaks ning need muutused on tugevalt puudutanud ka finantsvaldkonda. Virtuaalraha on uus ja täielikukult reguleerimata, mistõttu ei saa välistada, et ühel päeval muutub see tavapäraseks valuutaks. *Bitcoin* on tekitanud inimestes huvi ja soovi sellega üha rohkem arveldada. Samuti on selle informatsiooni levik hakanud jõudma järjest rohkem inimesteni.

Lõputöö probleem seisneb selles, et Eesti riigiasutused on võtnud seisukoha, mis piirab *bitcoiniga* tehtavaid tehinguid käibemaksuga ning lisaks peab Rahapesu seaduse mõistes tuvastama teise tehingu osapool. Eesti riigiasutuste põhjendusega ei nõustu *bitcoini* eestvedajad, kes töötavad selle nimel, et *bitcoin* ümber liigitatakse. Praegusel liigitusel pole alust, kuna *bitcoin* on veel põhjalikult reguleerimata ja praegune tõlgendus seaks *bitcoini* arengu ohtu.

Lõputöö eesmärgiks on analüüsida *bitcoini* kasutamise maksustamise võimalusi Eestis.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

1. Selgitada alternatiivsete maksevahendite mõistet ja olemust.
2. Anda ülevaade *bitcoini* mõistest ja olemusest.
3. Anda ülevaade *bitcoini* maksustamisest Euroopa Liidu liikmesriikides.
4. Analüüsida *bitcoinide* maksustamise võimalusi Eestis.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on kasutatud kvalitatiivset uurimismetoodikat erinevate andmekogumisviisidega. Analüüsi läbiviimiseks antakse ülevaade teiste Euroopa Liidu liikmesriikide *bitcoinide* maksustamisest ning viiakse läbi küsitlus Maksu- ja Tolliameti ametnike seas.

Lõputöö koosneb kahest peatükist. Esimese peatüki esimeses alapeatükis selgitatakse alternatiivsete maksevahendite mõistet ja olemust. Esimese peatüki teises alapeatükis selgitatakse virtuaalraha „*bitcoin*“ mõistet ja ajalugu.

Lõputöö teise peatüki esimeses alapeatükis antakse ülevaade *bitcoinide* maksustamisest teistes Euroopa Liidu liikmesriikides. Teise peatüki teises alapeatükis analüüsitakse *bitcoinide* maksustamise võimalusi. Autor toob omapoolsed järeldused ja ettepanekud.

Lõputöö kirjutamisel kasutatakse eesti- ja võõrkeelset erialakirjandust, õigusakte ja õiguslaseid artikleid. Eestikeelse kirjanduse osakaalu võib pidada väheseks, kuna antud valdkonna artikleid ja uurimusi on Eestis ilmunud suhteliselt vähe.

1. VIRTUAALRAHA OLEMUS

1.1 Alternatiivsete maksevahendite mõiste ja olemus

Igapäevaselt toimub maailmas miljardeid tehinguid kas siis sularahas või kaardimaksega. Maksevahend peab olema reguleeritud ja aus, et seda käibesse lubada. Maailm on muutuses ja meie ümber võib iga päev sündida midagi uut. Mõeldud on ka raha alternatiividest, mis on täna töös ja millel on suur kasutajaskond. Kuid uue vahendi käibe tulekuks on vaja kehtestada selle keskkonda sobivuse printsiibid ja paika panna seaduslik tõlgendus.

Raha tekkimise eeldus oli kaubavahetuse sünd ja areng. Ühtede hüviste, kaupade ja teenuste ülejääk ja vajadus teiste järele tingis ühiskonnas vahetuse tekke. Vahetuse eesmärk oli mitmekesistada tarbivate hüviste valikut. Esialgu toimus vahetuskaup kauba vastu. Hüviste vahetuse mahu kasvades kasvas ka vahetusprotsessis osalejate arv. Kõik osalejad ei soovinud aga seda kaupa, mida konkreetset vahetuspartneril pakkuda oli. Probleemiks sobiva vahetuspartneri leidmine. Nii oli tekkinud eeldus üldkasutava vahendi kasutuselevõtuks, mida kõik vahetusprotsessis osalejad aktsepteeriksid ja kasutaksid. Selleks saigi raha.¹

Raha on seaduslik maksevahend, mida kasutatakse rahvusvaheliselt üle terve maailma. Maksevahendi funktsiooni täidab raha siis, kui seda kasutatakse kauba või teenuse eest tasumisel. Raha olemasolu lihtsustab oluliselt kaupade ja teenuste vahetust ja seega ka majandustegevust. Olenemata oma konkreetsest vormist peab raha täitma alati oma peamisi funktsioone nagu näiteks maksevahendi, vahetusvahendi, väärtuse mõõtmis ja väärtuse kogumise funktsioone.

Raha funktsioonidest on keskne maksevahendi funktsioon – kui raha rollile pretendeeriv element ei täida maksevahendi funktsiooni, on seda sisuliselt võimatu defineerida rahana. Raha funktsiooni võib täita mis tahes materiaalne ese. Tähtis on vaid see, et inimesed aktsepteeriksid seda oma vahetustehingutes. Sel juhul kaob vajadus raisata aega ja teha pingutusi vastuvõetava vahetustehingu otsingutele. Raha maksevahendina

---

¹ Arrak, A., *Majanduse ABC* (Audentes ja Avatar 6, 2002).

vähendab oluliselt transaktsioonikulusid nagu näiteks tööjaotuse ja koostöö korraldamise kulusid².

Aastatuhandete vältel on rahaks olnud mitmesugused asjad, mida saab käes hoida või posti külge kōita: suled, teokarbid, kookospähklid, vaalahambad, trofeed, ehted, kirved jne. Rahaks sai pidada kõike mis oli inimestele väärtuslik³.

Esimesed mündid leiutati Antiik-Kreekas Lüüdia kuningriigis ligikaudu 2600 aastat tagasi, mis aitas vältida paljusid varasemate maksevahendite puudusi. Metallmüntidega võis kaubandus laieneda nii kaugemale, kui jõudis levida usk müntide väärtusesse. 17. ja 18. Sajandil tehti Euroopas ja osaliselt ka Aasias juba suuri mündikoguseid⁴.

Turu kasvades tekkis vajadus suurema raha hulga ja väärismetallist odavamate lahenduste järele, kuna väärismetallide hulk on piiratud ja puhtast kullast ning hõbedast mündid pole vastupidavad. Seetõttu hakati müntide vermimisel väärismetallidele lisama odavamaid metalle. See muutis mündid vastupidavamaks ja nende väljalaskmise odavamaks⁵.

Paberraha sündis seevastu Hiinas, aastal 800 keiser Hien Tsungi valitsusajal. See ei jäänud koheselt kestma, see oli raha ilma tegeliku väärtuseta⁶.

Raha esineb mitmel eri kujul: krediit- ja deebetkaardid, tšekid, maksekorraldused, loteriipiletid, kinkekaardid, ühed ja nullid kaugetes serverites, ning vähemalt praegusel hetkel, ristikülükujulised paberilipikud ja ümmargused mündid, mida ka majandusteadlased nimetavad seaduslikuks maksevahendiks.

Rahal on oma koht majanduses, meie kultuuris ja meie meeltes. Raha mõistega käib kaasas ka hulk muutusi, mida võib praeguseks nimetada vastasteks: usaldamatus

---

²Roos, A, et al., *Finantsturud ja- institutsioonid* (Tartu ülikooli kirjastus, 2012), lk 14.

³ Wolman, D., *The end of Money* (Da Capo Press, 2012), p 8.

⁴ *Ibid.*

⁵ Arrak, A., *Majanduse ABC* (Audentes ja Avatar 6, 2002).

⁶ Euroopa Keskpank., *Miks on hinnastabiilsus oluline?* ((European Central Bank, 2012), lk 20.

riigivaluutade suhtes, uudsed makseviisid, ärevus riigivõla pärast, mobiiltelefonide võidukäik, virtuaalsete ja alternatiivsete valuutade esiletõus, keskkonnasaaste ning hulk tõendeid selle kohta, et füüsiline raha on kõige kahjulikum just neile miljarditele inimestele, kellel seda nii vähe on.⁷

Raha ringluse laskmiseks peab olema tagatud rahasüsteem. Rahasüsteem on ajalooliselt välja kujunenud ja ühiskondliku kokkuleppe või riigi seadustega reguleeritud.

Rahasüsteem koosneb järgmistest põhielementidest:⁸

1. rahaühik ja selle jagunemine väiksemateks kordseteks osadeks;
2. seaduslikud raha liigid, nt metall- või paberraha, elektrooniline raha jne;
3. raha emiteerimise kord, sh raha tagamine, raha käibesse laskmine ja käibest eemaldamine;
4. raharingluse organiseerimise ja reguleerimise eest vastutav institutsioon, nt keskpank, valitsus, riigikassa, pank, moni eraõiguslik asutus.

Üks võimalus rahasüsteeme liigitada on jagada nad kaheks: nn. seaduse sunniga loodud rahasüsteemid ja alternatiivsed eraalgatuslikud rahasüsteemid.

Eraõiguslike rahasüsteemide hulka kuuluvad alternatiivrahad on paraleelraha, digitaalraha, virtuaal-krüptoraha.

Käesoleval ajal on perspektiivseks raha vormiks elektrooniline raha ehk e-raha. Sisuliselt on elektrooniline arveldus- ehk kontoraha tänapäeval raha üks kõige laiemalt kasutatav erivorm.

Võib arvata, et elektronraha laialdasem kasutuselevõtmine tähendab pikemas perspektiivis erinevate valuutade arvu vähenemist, mis toob muuhulgas kaasa konverteerimiskulude vähenemise ning hinnatasemetel ühtlustumise. Teisest küljest võib sellistes tingimustes tulla juurde hulgaliselt alternatiivseid arvestusühikuid ning maksevahendeid. Tänapäeval ollakse üldiselt harjunud mõttega, et on normaalne nn üks riik – üks valuuta põhimõte.⁹

---

⁷ Wolman, D., *The end of Money* (Da Capo Press, 2012), p 11.

⁸ Roos, A, et al., *Finantsturud ja- institutsioonid* (Tartu ülikooli kirjastus, 2012), lk 26, 34, 35.

⁹ Roos, A, et al., *Finantsturud ja- institutsioonid* (Tartu ülikooli kirjastus, 2012), lk 26, 34, 35.

Eraõiguslikest rahasüsteemidest on kõige rohkem tähelepanu köitnud just virtuaalraha. Virtuaalraha populaarsus on viimaste aastatega tõusnud märkimisväärselt. Seda põhjendab elu areng meie ümber.

Virtuaalrahast räägitakse üha enam aga paljudele on arusaamatuks jäänud, millega üleüldse tegu on. Alternatiivrahast on kujunemas nn. tuleviku raha, mida ei saa käes hoida aga saab näha läbi kuvari. Seda nimetataksegi internetipõhiseks virtuaalseks keskkonnaks, mida näeme elektroonikaseadmetest nagu nutitelefon ja arvuti.

Virtuaalraha puhul on tegemist digitaalse rahaga, mille on välja andnud ja mida tavaliselt ka kontrollib mõni IT arendaja. Seda maksevahendit kasutab ja aktsepteerib teatud virtuaalne kogukond ning kaubakatet virtuaalrahal ei ole. Virtuaalse raha omandamiseks on kaks võimalust. Üks võimalus on osta seda reaalse raha eest vastavalt hetkel kehtivale vahetuskursile. Teiseks saavad kasutajad krüptilist virtuaalraha omandada konkreetsete tegevuste kaudu, näiteks reageerides mõnele reklaamile või pakkumisele, täites soovitud küsimustiku või lubades oma arvutil tegeleda keerulise krüptograafilise probleemi lahendamisega¹⁰.

Virtuaalraha on samuti tuntud ka krüptorahana mida iseloomustab matemaatilistel alustel üles ehitatud turvalisus, detsentraliseeritud isereguleeriv maksetesüsteem ning võrgu ja tarkvara läbipaistvus. Virtuaalrahal on erinevaid liike, milleks on: *bitcoin*, *Litecoin*, *Dogecoin* jne. Tuntuim ning täna tõenäoliselt edukaim virtuaalraha skeem on *bitcoin*, mille kaudu on võimalik osta nii internetipõhiseid kui ka reaalseid kaupu ja teenuseid. *Bitcoini* näol on sisuliselt tegemist innovaatilise andmevahetusprotokolliga, mille kasutajateks on kõik need isikud, kes on oma arvutis selle vabavaralise programmi käivitanud.¹¹

Virtuaalrahaga kaubeldakse virtuaalsetel börsidel. Sellel põhjusel on kõikide virtuaalrahade hind väga kõikuv, millega tuleb virtuaalraha kasutajatel paratamatult arvestada. Samuti tuleb arvestada sellega, et kui virtuaalraha omaniku arvutis puudub vajalik viirusetõrje või taastevõimalused, on virtuaalraha võimalik ootamatult kaotada.¹²

---

¹⁰Finantinspektsioon, „Virtuaalraha pakkujad järelvalve all“, <<http://www.fi.ee/?id=16262>> (01.03.2014).

¹¹ Eesti Krüptoraha Liit, „Mis on krüptoraha“, <<http://www.krüptoraha.ee/tehnoloogia/>> (09.04.2015).

¹²Finantinspektsioon, „Virtuaalraha pakkujad järelvalve all“, <<http://www.fi.ee/?id=16262>> (21.04.2014).

Virtuaalraha puhul on tegemist uuendusega, millesse tuleks suhtuda teatava ettevaatlikkusega, arvestades, et puudub igasugune garantiid ning vastutav osapool sellise virtuaalvaluuta tagamiseks pikemas ajahorisondis või et siis ei oleks hoopis tegemist lihtsa püramiidskeemiga. Kuid sellegi poolest on virtualrahal omad eelised ja puudused võrreldes paberrahaga. Seda enam, et on alust arvata, et ka Eestimaal laieneb virtuaalrahaskeemide kasutamine.¹³

Kriitiliselt hinnates on virtuaalrahal veel vähene levik ning puuduvad vastavad regulatsioonid. Eesti Panga hinnangul tehakse aga kogu maailmas krüptorahaga ca 70 000 tehingut päevas ehk krüptoraha osa turul on marginaalne. Praeguses arengufaasis on tegemist suuremate nõudluste loomisega, kui aga tarbimisega. Suurim väljakutse ongi hoopis krüptoraha kasutajakeskkonna tekitamine, sest raha väärtus tekib läbi teenuste pakkumise.¹⁴

Virtuaalraha on nimetatud ka protestirahaks, mis tekkis vastukaaluks kehtivale rahasüsteemile: Keegi (sh ükski pank ega poliitik) ei oma võimalust oma otsusega krüptoraha olemust ja aluspõhimõtteid muuta. Ühtlasi puudub neil võimalus (ka kaudselt) tekitada näiteks panganduskriise. See ei ole ilmselt juhus, et krüptoraha turule tuleku aeg langes kokku ülemaailmse panganduskriisiga. Inimesed ei tahtnud enam usaldada pankasid ega poliitikeid ja olid väga vastuvõtlikud igale uuele lahendusele.¹⁵

Paljude riikide valuuta reguleerimisasutused (riigipangad) on hoiatanud virtuaalrahade kasutamise eest ning osad isegi nende kasutamist reguleerinud ja piiranud. Seda põhjendab asjaolu, et mida populaarsemaks virtuaalrahad muutuvad, seda atraktiivsemaks muutub see ka kurjategijate seas, tänu ka selle mooduse suurele anonüümsusele.¹⁶

---

¹³Kahvel, „Bitcoin, kas mööduv nähtus või uus valuuta“, <<http://www.kahvel.ee/28188/bitcoin-kas-moov-nahtus-voi-uus-valuuta/>> (01.03.2015).

¹⁴Bitcoin, „Krüptorahade turg“, <<http://www.bitcoin.ee/kruptorahade-turg/>> (09.03.2015).

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶Virtuaalraha, „Virtuaalraha ajalugu ja areng“, <<https://virtuaalraha.wikispaces.com/home>> (16.03.2015).

Alates 1993. aastast hakkasid Euroopa keskpangad uurima elektrooniliste raha fenomeni, milleks tol ajal oli *stored-value* kaardid, mis salvestavad väärtuse. Antud uuringu tulemused avalikustati mais 1994 ning see aeg loetakse ametlikuks elektrooniliste (virtuaal) raha tunnistamiseks. Uute tehnoloogiliste makseskeemide analüüsimise tulemusena järeldasid Euroopa keskpangad, et virtuaalraha levimise puhul on ilmtingimata vajalik keskpankade poolne järjepidev monitooring ja kontroll, infovahetus ning poliitiliselt asjakohane otsustusvõime kehtiva maksesüsteemi säilitamise eesmärgil.¹⁷

Hakkasid arenema mitte ainult kaardipõhised virtuaalrahad, kui ka internetipõhised lahendused. See tähendab, et kaardipõhised virtuaalrahad arenesid internetipõhisteks.

1996. aastal G10 riikide ehk rahvusvahelise valuutafondi maailma tähtsamate tööstusriikide keskpangad informeerisid kavatsusest hakata virtuaalraha käekäiku monitoorima üle maailma. Sellest ajast toimib virtuaalraha ja vastavate süsteemide arengu regulaarne analüüs. Analüüsi tulemused olid esialgu konfidentsiaalsed, kuid virtuaalraha laia kasutuse tõttu on alates maist 2000 uuringu tulemused avalikud ning kõigile kättesaadavad. 2004. aastal toimunud uuringust võtsid osa 95 riikide keskpangad ning virtuaalraha oli kasutuses 37-s riikides üle maailma.¹⁸

Oktoobris 2012. aastal Euroopa Keskpank avalikustas uuringu "Virtuaalraha skeemid", kus virtuaalraha määratleti kui mittereguleeritud elektroonilist raha, mis reelgina luuakse ja kontrollitakse arendaja poolt ning kasutatakse teatud internet-kogukondade liikmete poolt¹⁹.

20 märtsil 2013. aastal USA majandusministeeriumi poolt oli loodud dokument mis kirjeldas USA seaduste rakendamist virtuaal- ja reaalraha puhul.

---

¹⁷Virtuaalraha, „Virtuaalraha ajalugu ja areng“, <<https://virtuaalraha.wikispaces.com/home>> (16.03.2015).

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Ibid.*

Antud dokumendi järgi reaalraha all mõistatakse järgmisi raha omadusi:²⁰

1. Seaduslik maksevahend.
2. On olemas ringluses.
3. Tavaliselt kasutatakse valuutavahetuse vahendina raha emiteeritud riigis.

Sellest dokumendist lähtuvalt ei saa virtuaalraha nimetada reaalseks rahaks, kuna see ei ole seadusliku maksevahendina aktsepteeritud mitte üheski riigis²¹.

Riikide seisukohad krüptoraha kohta on erinevad. Krüptoraha peetakse nii kaubaks/teenuseks, arvestusühikuks, alternatiivseks maksevahendiks kui ka rahaks/valuutaks. Kohati tunnistatakse, et krüptoraha kui uue paradigma suhtes ei osata seisukohta võtta või igaks juhuks teemat ignoreeritakse.

Huvi ja surve riikide valitsustele kujundada seisukoht krüptoraha suhtes on suur, mis kohati sunnib riikide valitsusi ka varem välja öeldud seisukohti redigeerima.

Nii näiteks oli veel jaanuaris 2014 Suurbritannia seisukoht, et krüptoraha on reguleerimata valdkond, mille kohta rakendatakse 10-20 % käibemaksu. 2014. aasta märtsis avaldatud uudise kohaselt aga ei maksustata enam *bitcoini* tehinguid käibemaksuga.²²

Euroopa Pangad on siiani võtnud ja hoidnud bitcoinide kohta hoiatavat seisukohta. Euroopa Keskpanga hoiatuse on edastanud ka Eesti Pank. Eestis on krüptoraha kohta seisukoha avaldanud ka Rahandusministeerium, Maksu- ja Tolliamet ning Rahapesu andmebüroo²³.

---

²⁰Virtuaalraha, „Virtuaalraha ajalugu ja areng“, <<https://virtuaalraha.wikispaces.com/home>> (16.03.2015).

²¹Virtuaalraha, „Virtuaalraha ajalugu ja areng“, <<https://virtuaalraha.wikispaces.com/home>> (16.03.2015).

²²European Central Bank., *Virtual Currency Schemes* (European Central Bank, 2012), p 25.

²³Bitcoin, „Riikide seisukohad“, <<http://www.bitcoin.ee/riikide-seisukohad>> (05.03.2015).

Kokkuvõtteks jaguneb raha kaheks, ühed on seaduse sunniga loodud rahasüsteemid, teised alternatiivsed eraõiguslikud rahasüsteemid. Alternatiivraha tuleneb sellest, et seda kasutatakse alternatiivina domineeriva riikliku või rahvusvahelise valuuta asemel. Alternatiivrahal on oluline roll, see annab suurema vabaduse nii tootjatele kui ka tarbijale. Selle kasutamise põhjuseid võib olla erinevaid, näiteks selles vastavas piirkonnas sotsiaalseid probleeme lahendada või majanduselu elavdada.

1.2 Bitcoini mõiste ja olemus

Raha areng on olnud nii märkimisväärne, et käibel oleva raha kõrval on välja mõeldud uusi alternatiive. Kõige populaarsem virtuaalraha liik on *bitcoin*, mille tekke võimaldaja on tehnoloogia areng. Veel kümme aastat tagasi oleks praeguse levikuga *bitcoin* olnud võimatu, kuid IT-sektori kiire areng on loonud *bitcoini* tekkeks sobivad tingimused. *Bitcoin* on loodud elektroonilisse keskkonda, mis muudab arveldamise kergesti kasutatavaks.

Bitcoinide eest on võimalik osta nii internetipõhiseid kui ka reaalseid kaupu ja teenuseid. *Bitcoini* näol on sisuliselt tegemist innovaatilise andmevahetusprotokolliga, mille kasutajateks on kõik need isikud, kes on oma arvutis selle vabavaralise programmi käivitanud²⁴.

Bitcoin on loodud geeniusest matemaatikaprofessori Satoshi Nakamoto poolt. 2008. a novembris ilmus Satoshi Nakamoto autorinimega dokument, milles kajastatakse virtuaalvaluuta toimimispõhimõtte. Pärast teooria avaldamist käivitati *bitcoini* valuuta ja Nakamoto võttis järgneva kahe aasta jooksul erialafoorumites suuresti sel teemal sõna. Kokku kirjutas Nakamoto 80 000 sõna korrektses ja kohati britipärases inglise keeles. 2011 aprillis kadus ta ootamatult ning viimase teate sõnul oli ta "liikunud edasi teiste asjade juurde". Seni pole ühtki fakti, mis paljastaks *bitcoini* loonud isiku või isikute tegeliku identiteedi.²⁵

---

²⁴ Finantsinspeksioon, „Virtuaalraha pakkujad järelevalve alla ei kuulu“, <<https://www.fi.ee/?id=3444>> (19.03.2015).

²⁵CoinDesk, „Who is Satoshi Nakamoto?“, <<http://www.coindesk.com/information/who-is-satoshi-nakamoto/>> (20.03.2015).

Käibel olevate *bitcoinide* arvu teoreetiline piir on 21 miljonit. Selle arvu valis Nakamoto ning number on kindlalt süsteemi sisse programmeeritud. Sarnaselt palju kõneainet tekitanud virtuaalrahaga, pakub suurt kõneainet ka selle looja. Nimelt ei tea veel keegi tänaseni, kas Satoshi Nakamoto eksisteerib ka realselt. Teatud eksperdid arvavad, et *bitcoinide* taga on USA riiklik julgeolekuagentuur NSA, samas on pakutud välja ka seda, et tegu on suurema rahvusvahelise grupeeringuga, kellel ongi vastav eesmärk. Arvamusi on palju, kuid ühe kindla järelduseni pole veel tänaseni jõutud.²⁶

Bitcoin on ka e-raha kasutamiseks mõeldud avatud lähtekoodiga (MIT litsentsiga) programm. *Bitcoin*i münte saab talletada arvutis failina ja hoida kolmanda osapoole käes. Loomulikult saab *bitcoine* ka ära kulutada, saates neid võrgu kaudu teisele *bitcoin*i aadressile.²⁷

Erinevalt paljudest rahaühikutest ei tugine *bitcoin* usaldusele ühegi keskse asutuse vastu. Selle asemel kasutab *bitcoin* hajutatud žurnaali - andmebaasi, mis talletab bitimüntide kuuluvuse, ning mille pidamisse on kaasatud kõik *bitcoin*i võrgustikus osalevad arvutid. Kuna aadressid ei ole isikustatud ja on hetkega loodavad suurtes kogustes, on võimalik sularahale omane anonüümsus.²⁸

Bitcoinil on ülesehitatud omalaadne süsteem, mis on *bitcoin*i protokollil alusel loodud avatud lähtekoodiga tarkvara ja keskse osapooleta P2P-võrgustik, mille võrgusõlmed peavad koos andmebaasi, mis kajastab kõiki tehinguid ja *bitcoinide* kuuluvust aadressaatidele ehk omanikele. P2P-võrgustiku võrgusõlmedes asuvad arvutid osalevad

---

²⁶ Kahvel, „Bitcoin, kas mööduv nähtus või uus valuuta?“, < <http://www.kahvel.ee/28188/bitcoin-kas-mooduv-nahtus-voi-uus-valuuta/> > (20.03.2015).

²⁷ *Lätt v Politsei- ja Piirivalveameti Rahapesu Andmebüroo*, haldusasi nr 3-14-50581, Tallinna Halduskohus, kohtuotsus, 18.11.2014, lõik 6.

²⁸ Kuulutaja, „Malla mõis võib saada virtuaalraha fännide kooskaimiskohaks“, < www.kuulutaja.ee/malla-mois-voib-saada-virtuaalraha-fannide-kooskaimiskohaks > (21.03.2015).

²⁹ Computerworld, „Peer-to-peer network“, < <http://www.computerworld.com/article/2588287/networking/peer-to-peer-network.html> > (18.03.2015).

kaevandamisel ning tehingute tegemisel. *Bitcoin* ehk krüptograafiline valuuta on selle süsteemi arveldusühik.²⁹

Andmebaas ehk avalik raamatupidamisregister kajastab kogu ringluses olevat kaevandatud raha ja sellega tehtud tehinguid, aga samuti infot kõigi kontode kohta, millega on krüptoraha olnud seotud. Kui raharingluses ei ole võimalik jälgida konkreetsete pangatähtede liikumist, siis *bitcoini* süsteem võimaldab jälgida iga *bitcoini* liikumist algusest lõpuni. Tavapäraselt rõhutatakse krüptorahaga seotud anonüümsust, kuid kuna kõikide transaktsioonide jalugu on nähtav, on mõnes mõttes tegemist palju avatuma süsteemiga kui tavapärase pangasüsteem.³⁰

Bitcoine saab ka endale ise tekitada, tehes seda läbi kaevandamise. Kaevandamist võib nimetada ka inimese hobiks, mis on ka eestlaste seas levima hakanud. Digiraha omandamiseks on kaks võimalust – neid osta läbi spetsiaalse keskkonna või siis luua isiklik kaevur arvuti. Arvuti tuleb ühendada spetsiaalsesse krüptoraha võrku ja arvuti tööks kuluv elekter on võimalik pöörata digirahaks, mida on võimalik vahetada dollariks või euroks. Näiteks ühe *bitcoini* saab enam kui 1000 euro eest.

Omale virtuaalraha kaevandamiseks on vaja emaplaati, protsessorit, jahutit, mälu, mõned videokaardid ja korralik toiteplokk ning raam, millesse see kokku laduda (nt. pesurest ehituspoest). Maksma läheb see umbes 1000 eurot ja selle tasuvusaeg on kahest-kolmest kuust kuni aastani.³¹

Kasutajal on vaja ka spetsiaalset riist- ja tarkvara, kusjuures käesoleva keerukuse juures kasutatakse üldjuhul ASIC (*application specific integrated circuit*) riistvara ja koos sellega tarnitavat *CGmining* tarkvara. Kaevandamiseks vajaliku arvutusressurssi progresseeruv suurenemine on esile kutsunud kaevandajate ühistegevuse, mille eesmärgiks on arvutusressursside koondamise teel suurendada uute *bitcoinide* teenimise võimalusi.³²

---

³⁰Bitcoin, „Bitcoini võrk“, <www.bitcoin.ee/bitcoini-vork> (04.03.2015)

³¹*Ibid.*

³²*Ibid.*

Kõigepealt kaevandatakse krüptoraha tekke- ehk esmaplokk. *Bitcoinide* loomine toimub tsüklitena, kus igas tsüklis kinnitatakse 210 000 tehinguplokki ja kokku väljastatakse X arv *bitcoine*. Esimeses tsüklis väljastati iga ploki kohta 50 BTC ehk kokku 10,5 miljonit. Peale iga tsükli väheneb iga tehinguploki kohta loodavate uute *bitcoinide* arv poole võrra. Praegu käib teine tsüklil ning iga ploki eest on võimalik saada 25 BTC, mis kehtib kuni ringlusesse on lastud kokku 15,75 miljonit *bitcoini*. Järgmises tsüklis on iga ploki eest võimalik saada 12,5 BTC. Kokku lastakse ringlusesse 21 miljonit BTC, protokolliga lõpeb emissioon 2140.aastal.³³

Tehinguploki moodustamine on kontrollitud, aga seni veel tehinguplokki lülitamata teostatud tehingute andmetega läbi viidud krüptograafilisel algoritmil põhineva arvutuse tulemus (räsi), mis peab vastama *bitcoini* protokolliga etteantud reeglitele. See arvutus peab kogu kaevandajate võrgustikul võtma aega ca 10 minutit. Kui ilmneb, et kaevandamine võtab rohkem aega, vähendab protokoll automaatselt arvutuse keerukust. Vastupidisel juhul toimub arvutuse keerukuse suurendamine. Tehinguplokki võib erinevatel ajahetkedel kuuluda väga erinev arv tehinguid.³⁴

Krüptorahaga tehingute tegemiseks on, lisaks riist- ja tarkvarale, vaja rahakotti, mis moodustub krüptoraha omaniku identifitseerimist võimaldavatest digitaalsetest tõenditest, mida kasutades omanik pääseb oma rahale ligi ja saab sellega teha tehinguid. Omanikul võib olla mitu rahakotti. Muus osas võrdlust füüsilise rahakotiga kasutada ei saa – *bitcoini* rahakotis ei hoita raha.³⁵

Bitcoini süsteemis kasutatakse avaliku võtme krüptograafiat. Iga andmebaasi kirje omistab mingi koguse krüptoraha kindlale aadressile, kusjuures aadressiks on krüptograafilise võtmepaari avaliku poole kontrollsumma (*hash*-väärtus).³⁶

Võtmepaari privaatset poolt teab vaid selle omanik, ning privaatvõti on vajalik raha ülekandmiseks teisele omanikule. Tehingukirjed koondatakse eespool kirjeldatud

---

³³ Bitcoin, „Bitcoini võrk“, <www.bitcoin.ee/bitcoini-vork> (04.03.2015).

³⁴E- Governance Academy, „Krüptoraha-võimalused, ohud, riskid“, <http://www.ega.ee/files/e-Riigi%20Akadeemia.%20Kr%C3%BCptoraha%20-%20v%C3%B5imalused,%20riskid,%20ohud_0.pdf> (18.03.2015).

³⁵ Bitcoin, „Bitcoini võrk“, <www.bitcoin.ee/bitcoini-vork> (04.03.2015).

³⁶ *Ibid.*

tehinguplokkideks, millest igähel on unikaalne plokiräsi (*hash*), mis genereeritakse mingi krüptograafilise räsi algoritmiga. *Bitcoin*i räsi algoritm on SHA-256, *Litecoin*il scrypt jne.³⁷

Krüptoraha aadresside inimloetav kuju on 33-täheline tekstijupp, näiteks "1rYK1YzEGa59pI314159KUF2Za4jAYYtd" Krüptoraha aadressi esimene täht on igal rahal erinev (*bitcoin* – 1, *litecoin* L jne). Igaüks võib luua omale niipalju erinevaid aadresse kui vaid hallata jaksab, aadresside loomine on hetkeline, ning ei vaja suhtlust võrguga. Ühekordsete ja sihtotstarbeliste aadresside kasutamine võimaldab hoida anonüümsust.³⁸

*Bitcoin*dega toimub maksete tegemine teisiti kui tava valuutaga. Maksete tegemine toimub läbi interneti baseeruva keskkonna, mis toimub süsteemis järgnevalt.³⁹

1. Raha omanik vormistab ja allkirjastab rahakoti vahendusel ja avaliku võtme infrastruktuuri kasutades tehingu.
2. Iga tehing saadetakse töötlemiseks kõigile kaevandajatele ehk süsteemi ühendatud arvutitele.
3. Tehingud koondatakse üheks ploki ja kontrollitakse vastu avalikku raamatupidamisregistrit.
4. Tehinguteploki kinnitamiseks hakkavad kõik süsteemi ühendatud arvutid lahendama matemaatilist probleemi, et leida tehinguplokkide kinnitus. Esimene, kes leiab õige lahenduse, saab vaevatasuks X arvu *bitcoine*.
5. Lahenduse leidmisel saadetakse kinnitatud plokk kõigile kaevandajatele täiendavaks kontrollimiseks.
6. Teised kaevandajad aktsepteerivad ploki, kui kõik selles sisalduvad tehingud on korrektsed ning kõnealuseid *bitcoine* ei ole kulutatud mujal.
7. Peale aktsepteerimist hakatakse arvutama kõnealusele jadale järgnevat ploki. Iga järgneva ploki lisandumist saab võtta kui maksetehingu täiendavat kinnitust.

---

³⁷ *Ibid.*

³⁸ Bitcoin, „Bitcoin vörk“, <www.bitcoin.ee/bitcoini-vork> (04.03.2015).

³⁹ E-Governance Academy, „Krüptoraha-võimalused, ohud, riskid“, <http://www.ega.ee/files/e-Riigi%20Akadeemia.%20Kr%C3%BCptoraha%20-%20v%C3%B5imalused,%20riskid,%20ohud_0.pdf> (18.03.2015).

Kui kontrollimisele saadetakse üheaegselt kaks plokki (võrdse pikkusega jada), hakkab kaevandaja kontrollima seda, mis jõudis temani esimesena, samas igaks juhuks salvestatakse ka paralleelne jada. Lõpuks loetakse õigeks jada, millele lisandub esimesena järgnev plokk. Makse kiirus on ca 10 minutit ehk ploki kinnitamiseks vajamineva matemaatilise probleemi lahendamiseks kulunud aeg. Iga lisanduv plokk kinnitab makse veelkord üle ja makset pole võimalik enam tagasi kutsuda.⁴⁰

Kuna tehing loetakse piisava usaldusväärsusega kinnitatuks, kui see asub kuue ploki sügavusel, siis tagab 10 minuti reegel usaldusväärse kinnituse ca 1 tunni jooksul. Samas võib tehingu osapool tehingut aktsepteerida ka pärast tehinguploki, millesse konkreetne tehing kuulub, moodustamist ja mitte oodata järgnevaid kinnitusi.⁴¹

Samuti näeb algoritm ette, millised tehingud on kõrgema prioriteediga ja mis tuleb tehinguplokkidesse kaasata eelisjärjekorras. Näiteks on kõrgema prioriteediga suuremate summadega tehtavad tehingud ja tehingud *bitcoinidega*, millega pole pikemat aega tehinguid tehtud. Väikesed, vahendustasuta tehingud võivad pikka aega tehinguplokkidesse lülitamist oodata.⁴²

Lisaks kaevandamisele on võimalik *bitcoine* soetada läbi erinevate vahetusplatvormide või osta inimestelt otse. Variant on ka müüa oma tooteid/teenuseid aktsepteerides makseid *bitcoinides*. Üle maailma eksisteerib umbes sadakond erinevat vahetusplatvormi, kus on võimalik vahetuskursi alusel osta-müüa *bitcoine* (nt. Kraken, Coinbase, Bitstamp, Blockchain).⁴³

Praktikad on erinevad. Paljud vahetusplatvormid nõuavad inimestelt üsna põhjalikku informatsiooni enne, kui konto aktiveeritakse ning on võimalik hakata *bitcoine* ostma. Mis viitab „tunne oma klienti“ ja rahapesu nõuete täitmisele (näiteks USA-s). Sellistel juhtudel on tegelikult *Bitcoine* kasutav inimene tuvastatav.⁴⁴

---

⁴⁰E- Governance Academy, „Krüptoraha-võimalused, ohud, riskid“, <http://www.ega.ee/files/e-Riigi%20Akadeemia.%20Kr%C3%BCptoraha%20-%20v%C3%B5imalused,%20riskid,%20ohud_0.pdf> (18.03.2015).

⁴¹*Ibid.*

⁴²Bitcoin, „Maksete tegemine“, <<http://www.bitcoin.ee/maksete-tegemine/>> (04.03.2015).

⁴³Bitcoin, „Bitcoinide ostmine“, <<http://www.bitcoin.ee/bitcoinide-ostmine/>> (05.03.2015).

⁴⁴*Ibid.*

Bitcoin omanikku on keerulisem tuvastada kui *bitcoine* ostetakse sularaha eest teiselt inimeselt või läbi *bitcoin* ATMi. Niipea, kui *bitcoin* kontoga on läbi vahetusplatvormi seotud pangakonto, on inimest juba lihtsam tuvastada.⁴⁵

Vahetusplatvormid võtavad *bitcoin* ostu-müügi tehingute eest teenustasu, mis jääb umbes poole protsendi juurde. Seejuureseri platvormide lõikes on võimalik *bitcoine* osta erineva hinnaga. Olulist hindade erinevust näitavad ka erinevate turgude graafikud.⁴⁶

Bitcoinide kasutamisel on palju funktsioone lisaks sellega maksmisele. *Bitcoine* tasub investeerida, kuigi see on üsna riskantne viis investeerimiseks siis võita on palju. Lihtsaim viis investeerimiseks on need osta ja jätta Walletisse. *Bitcoine* saab ka müüa, kuna vastavad automaadid (exchangerid) aitavad sul juba olemasolevaid *Bitcoin* tavavaluutaks vahetada. Kui on olemas *bitcoin* konto, siis isik saab lõpmatu arv walleteid genereerida ning oma raha nende vahel ära jagada. Kontosid on kolme liiki, paperwallet, online wallet ja mobile wallet. Nende abil saab osata asju ja teenuseid.⁴⁷

Kokkuvõtteks on kümme olulisemat põhitõde, mis peab enne *bitcoin* kasutamist siiski selgeks tegema:⁴⁸

1. Esiteks Krüptoraha maailmas puudub kolmas osapool (usaldusteenusepakkujana näiteks pank), kelle poole pöörduda kui midagi on hästi või halvasti. See tähendab seda, et kasutaja ise ja ainult ise vastutab oma otsuste ja tegude eest. Seetõttu tuleb oma otsused ja valikud hoolikalt läbi mõelda. Vastutusega kaasneb loomulikult ka vabadus soetada oma raha eest ükskõik mida, millal ja kelle käest ning ilma suurte vahendustasudeta.
2. Kasutajal on võimalik teha oma walleteid ehk siis nii öelda “pangakontosi” lõppmatu arv. Walletid on sisuliselt digitaalsed võtmepaarid ja need asuvad veel omakorda *bitcoin* klientides. Peamiselt on olemas kolme tüüpi kliente: veebipõhised kliendid, mobiilikliendid ja desktopi kliendid. On võimalik kasutada

---

⁴⁵ Bitcoin, „Bitcoinide ostmine“, <www.bitcoin.ee/bitcoinide-ostmine> (04.03.2015).

⁴⁶ *Ibid*

⁴⁷ Eesti krüptoraha Liit, „Bitcoin“, <<http://www.kryptoraha.ee/bitcoin>> (06.03.2015).

⁴⁸ *Ibid*.

erinevaid walleteid ja kliente erinevateks otstarveteks. Näiteks saab iga arve jaoks genereerida uue walleti aadressi või iga kulurea kohta luua oma wallet.

3. Wallet sisaldab kahte võtit, privaatvõtit, mis on enamjaolt peidetud kasutaja eest ning avalikku võtit. Privaatvõtit on vaja selleks, et raha kulutada, avalikku võtit aga selleks, et raha walletisse juurde kanda. Privaatvõtme kaudu saab avaliku võtme uuesti genereerida kuid vastupidi pole võimalik. Seetõttu on oluline hoida privaatvõti salajases enda valduses. Levinumatel klientidel ongi privaatvõti peidetud ning selle saab kätte ainult ekspordi või backupi abil.
4. Walleteid on erinevaid tüüpe olenevalt sellest, kus ja millisel moel võtmeid talletatakse: simple wallet, paper wallet, brain wallet, bulk wallet jne.
5. *Bitcoin*i süsteemis ei liigu tegelikult coinid. Tegemist on globaalse kontoraamatuga, kus muudetakse vastavalt toimunud ülekannetele kontode seisu. Kontode seisu täpsustatakse iga 10 minuti tagant. Iga 10 minuti tagant luuakse süsteemi juurde ka kindel ja kontrollitud arv uusi ühikuid, mis jagatakse kaevandajatele auhinnaks süsteemi töös hoidmise eest.
6. Makseid saab teha 24/7, globaalselt. Eelduseks on internet ja *bitcoin*i klient.
7. Teade makse kohta saabub sekunditega, kuid selle kinnitamine võtab aega minimaalselt ühe 10 minutilise tsükli kuni võrk kinnitab tehingu usaldusväärsuse. Olenevalt makse tähtsusest võib kinnitamine ka rohkem tsükleid aega võtta. Saadud raha ei saa enne vajaliku arvu kinnituste saamist kulutada. Maksimaalne kinnituste arv on kuni 60 minutit.
8. Maksete hinnad on umbes 0-5 eurosentit olenevalt makse iseloomust.
9. Makse tegemiseks piisab ainult saaja walleti aadressist ning vajalikust kogusest coinidest.
10. Makse tegemine käib nii veebis, telefonis kui ka poes sarnaselt ja väga lihtsalt.

Selleks, et alustada, tuleb luua endale kõigepealt konto mõnesse levinumasse online vahetajasse, kust saab osta *bitcoine* mõne tavamajanduse raha nagu eurode või dollarite eest.

Kui konto on registreeritud, siis tuleb see ka verifitseerida ehk kinnitada oma olemasolu ametlikult. Selleks soovivad keskkonnad enamasti näha koopiat või kvaliteetset nutitelefoni pilti sinu ID-kaardist või passist ning elukoha kinnituseks mõnest arvest. Konto verifitseerimise protsess on manuaalne ja võtab aega mõned päevad. Kui ka see on tehtud, on sul võimalik oma kontos ära seadistada panga andmed. Järgnevalt saad oma pangast kanda raha enda vahetaja kontole ja seal see *bitcoinide* vastu vahetada.⁴⁹ Tegemist on kõrge turvalisusega keskkondadega, millest tulenevalt soovitatakse kasutada ka turvalisi parooli ning autentimist mobiiliseadme abil.

Maailma suurima *bitcoini* vahetaja, MtGoxi pankrott näitas kogu maailmale seda, et mõistlik on oma varandust hoida ikkagi enda valduses, mitte veebiwalletis. *Bitcoini* süsteem annab selleks võimaluse. Ehk kui coinid on keskkonnast ostetud, tasub need veebiwalletist mõnda enda valduses olevasse walletisse üle kanda.⁵⁰

Kui coinid ostetud, on võimalik nende eest reaalseid kaupu internetist osta (nt. Airbalticust reise broneerida; sushicatis sushit süüa jne). Kindlasti lisandub aksepteerivaid ärisi ajas juurde. Eestis küll kahjuks mõnevõrra aeglasema tempoga võrreldes maailmas laiemalt.⁵¹

Euroopasse laienes USA teenusepakkuja Coinbase, mis võimaldab oma klientidel tavalise pangakonto kaudu osta, müüa ja hoida digitaalseid valuutasid, sh *bitcoini*. Coinbase valis Euroopas oma panganduspartneriks LHV panga, mis tähendab, et

---

⁴⁹ Nihilist, „Kuidas hakata bitcoinlaseks?“, < www.nihilist.fm/kuidas-hakata-bitcoinlaseks > (17.03.2015).

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ *Ibid.*

Coinbase'i euromaksed Euroopas liiguvad LHV panga arveldusteenust kasutades. Lühidalt öeldes pakub LHV Coinbase'ile pangateenuseid Euroopas.⁵²

Tänu Coinbase'i laienemisele Euroopasse saavad eurooplased nüüd *bitcoine* kergemini osta, müüa ja hoida. Coinbase laiendas oma teenuseid 13 Euroopa riiki, kus on *bitcoinidega* kauplemine reguleeritud ja lubatud.⁵³ Eesti ja mitmed teised riigid nende hulgas ei ole.

Kokkuvõtvalt nimetatakse *bitcoiniks* iseregulaarivat süsteemi, mille on loonud Satoshi Nakamoto. *Bitcoin* täidab samal ajal nii raha, maksesüsteemi kui ka panga rolli. See on loodud elektroonilisse keskkonda, mis muudab arveldamise kergesti kasutatavaks, sellepärast nimetatakse *bitcoini* ka e-rahaks. Olgugi, et tegemist on keerulise ja raskesti arusaadava tehnoloogiaga, ei pea selle kasutaja teadma kõike funktsioone, kuidas *bitcoin* töötab. Sama on ka interneti või nutitelefoniga puhul, õppides ära lihtsamad põhimõtted ja funktsioonid saame seda ise hõlpsasti kasutada.

---

⁵² <<http://majandus24.postimees.ee/2918891/lhvst-sai-bitcoinide-vahendaja-euroopa-partner>> (09.05.2015)

⁵³ Hansalu, K., „LHVst sai bitcoinide vahendaja Euroopa partner“, Postimees, 13.09.2014, <www.majandus24.postimees.ee/2918891/lhvst-sai-bitcoinide-vahendaja-euroopa-partner> (28.03.2015).

2. BITCOINIDE MAKSUSTAMINE

2.1 Bitcoinide maksustamine Euroopa Liidu liikmesriikides.

2015. aastaks ei ole välja kujunenud ühtset ametlikku käsitlust selle kohta, mis on *bitcoin* või krüptoraha. *Bitcoin*i käsitlust reguleerib Euroopa Keskpank, kelle ülesandeks oleks esmalt bitcoinidele kehtestada üldine regulatsioon, millele saaksid kõik Euroopa riigid toetuda.

Uue maksesüsteemi, *bitcoin*i tulekuga peab iga riik seda tugevalt kaalutlema ja võtma vastu otsused kuidas uut rahasüsteemi käsitleda. Euroopa Liidu liikmesriikide seisukohad on väga erinevad, mõned riigid peavad seda kaubaks, teenuseks, arvestusühikuks, alternatiivseks maksevahendiks või valuutaks. Sellest tulenevalt on ka tunnistatud, et ei osata *bitcoin*i osas seisukohta võtta ja ignoreeritakse seda. Kuid sellest hoolimata on huvi ja surve riikide valitsustele kujundada seisukoht krüptoraha suhtes suur, mis kohati sunnib riikide valitsusi ka varem välja öeldud seisukohti redigeerima.

Käibemaksu direktiivi art 135 lg 1 p. e ja d seletavad kuidas *bitcoin* peaks olema maksustatud. Euroopa direktiivid on mõjuvõimsad dokumendid ja juhendid mis on loodud Euroopa Liidu liikmesriikidele, mida nad saavad vajadusel tõlgendada või millele toetuda tehes oma seadusi.⁵⁴

Krüptoraha on nii uus, et ainult mõned üksikud liikmesriigid on võtnud seisukoha *bitcoin*ide maksustamisel käibemaksuga. Enamus riike on seadnud *bitcoin*i tundmatuks kuid lubatud maksevahendiks. See näitab seda, et riik ei oska võtta seisukohta kui Euroopa Keskpangas pole veel ühtsele arusaamale jõutud.

Belgia, Horvaatia, Küpros, Tšehhi, Kreeka, Ungari, Iirimaa ja Itaalia ei ole veel otsustanud kas krüptorahaga tehtavad tehingud tuleks maksustada käibemaksuga. Läti,

---

⁵⁴Summaries of EU legislation, „Common system of value added tax“
<http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/131057_en.htm> (12.05.2015)

Luksemburg, Malta, Portugal, Rumeenia ja Slovakkia ei ole samuti sellel teemal ühtegi regulatsiooni vastu võtnud.⁵⁵

Suurbritannia oli üks esimesi riike, kes algselt rakendas krüptoraha tehingutele käibemaksu, kuid hiljem pidi oma seisukohta muutma. Hetkel on Suurbritannia üks esimesi Euroopa Liikmesriike, kes on võtnud seisukoha, mitte maksustada krüptoraha kaevandamist käibemaksuga vaid maksustada käibemaksuga seda konkreetset kaupa või teenust mida müüakse *bitcoinide* eest.⁵⁶

Eestis on krüptoraha kohta seisukoha avaldanud Rahandusministeerium, Maksu- ja Tolliamet ning Rahapesu andmebüroo, mille kohaselt *bitcoinide*ga kui alternatiivsete maksevahenditega kauplemine kuulub maksustamisele tavapärase 20%-lise käibemaksumääraga.⁵⁷

Eesti maksusüsteem on pelgalt tagasihoidlik ja vastukaalukas uutele süsteemidele, riik pole otseselt *bitcoine* keelustanud vaid on seadnud sellele teatud piirid, öeldes, et *bitcoin* ei ole Eesti seaduslik väering ja oma küllaldaselt rahale (pidades selle all silmas pangatähti, münte, füüsilisel kujul eksisteerivat raha ning elektroonilisel kujul edastatavat raha) omaseid tunnuseid. *Bitcoin* ei ole Eesti õigusruumis ka e-raha, sest *bitcoinis* väljenduv väärtus ei ole rahaline, see ei loo nõuet *bitcoinide* väljaandja vastu ja *bitcoine* ei väljastata rahalise sissemakse eest saadud summa nimiväärtuses.⁵⁸

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (rahaPTS) mõistes on *Bitcoin'ide* ostul, müügil, vahendamisel alternatiivsete maksevahendite teenuse pakkumise tunnused⁵⁹.

Kahtlemata kaasnevad uut tüüpi virtuaalraha kasutamisega ka uued riskid, mille analüüsimisega on juba Euroopa Liidus tegelema asutud. Muu hulgas kaalutakse, kas ja kuidas tuleks virtuaalraha reguleerida, kuidas kehtivaid regulatsioone täpsustada või kas oleks vajalik teatud tunnustega virtuaalraha hoopiski keelustada. Eesti Maksu- ja

---

⁵⁵ „Britain to scrap VAT on Bitcoin trades“, Jane Wild, Daniel Thomas, Vanessa Houlder, 02.03.2014

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ Eesti Krüptoraha Liit, „Õiguslik analüüs ja ärikeskkonna ülevaade“, <www.kryptoraha.ee/wp-content/uploads/2015/02/Memo-Bitcoin-Eestis-2015-01-14-final.pdf>

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus, 19.12.2007, jõustunud 28.01.2008 – RT I 2015, 54 ... RT I, 31.12.2015, § 6 lg 2 p 4 ja § 6 lg 4.

Tolliamet eeldab et edaspidi täpsustub Euroopa Liidu õigus virtuaalrahade osas, mis omakorda võib kaasa tuua Eesti õigusaktide muutmise⁶⁰.

Ainuke Euroopa riik, mis sarnaneb Eesti riigile *bitcoinide* maksustamisel on Poola. Poola võttis seisukoha 2014. Aasta mais peale seda, kui üks *bitcoini* kaevandaja esitas taotluse nõudes selgitust *bitcoinide* maksustamise kohta Poola territooriumil. Peale taotluse läbi vaatamist võttis Poola maksuhaldur seisukoha, et *bitcoinide* kaevandamisest saadav tulu maksustatakse Poola territooriumil 23% käibemaksuga⁶¹.

Nimelt taotluse esitaja oli ettevõtja, kes soovis krüptorahaga alustada äritegevust. Ettevõtjal oli eesmärk hakata kaevandama *bitcoine*, et need siis edasi müüa 3 ettevõttele, millest üks oleks asutatud väljaspool Euroopa Liitu ning ülejäänud kaks jääks Euroopa Liidus. Nende hulka kuulusid ettevõtted, mille peakontorid asusid Kariibi mere kaldal asuvas Kesk-Ameerika väikeriigis Belizes, Suurbritannias ning Poolas.

Taotluse esitanud ettevõtja oli vastupidiselt Poola maksuametile arvamusel, et *bitcoine* ei tohiks maksustada käibemaksuga. Kuid enne äritegevuse alustamist soovis ta Poola maksuameti kinnitust, et kui arveldada *bitcoinidega* nende kolme riigi vahel, siis sellele ei lisandu käibemaksu. Ettevõtja põhjendas oma seisukohta sellega, et *bitcoini* ei saa maksustada nagu kaupa või teenust käibemaksuga, sest *bitcoin* ei ole kaup. Samuti ei saa krüptoraha müüki, mida „kaevandatakse“ maksumaksja ehk eraisiku poolt võtta kui teenust. *Bitcoini* ei saa võtta kui kaupa või teenust, mida maksustatakse käibemaksuga, sest *bitcoini*l puudub materiaalne vorm.⁶²

Poola maksuamet võttis peale taotluse esitamist seisukoha, et sellisel tõlgendusel puudub õiguslik alus, kuna ettevõtja soovib siiski saada tasu *bitcoinide* kaevandamise eest. Kaevandatud krüptoraha müümine kaevandajalt kliendile, kui kaevandaja kasutab internetti ja kodulehekülgi on tegevus mida maksustatakse Poola territooriumil 23% käibemaksuga.⁶³

Vastupidiselt Eestile ja Poolale on Soome seadusandjad klassifitseeritud *bitcoini* kui finantsteenuse. Seega on *bitcoin* käibemaksu vaba. Soome maksuhalduri hinnangul on

---

⁶⁰ Maksu- ja Tolliamet, „Maksustamine Bitcoinidega kauplemisel“, <<http://www.emta.ee/index.php?id=35227>> (28.03.2015).

⁶¹ Coindest, „Polish Tax Authority: Bitcoin Mining Profits Subject to 23% VAT“, <<http://www.coindesk.com/polish-tax-authority-bitcoin-mining-profits-subject-22-vat/>> (04.05.2015).

⁶² *Ibid.*

⁶³ *Ibid.*

bitcoin rahaline teenus ning *bitcoinide* ostud kvalifitseeruvad pangateenusena alla. Selline seisukoht võeti peale seda, kui maksuamet võttis vastu otsuse aktsepteerida *bitcoini* maksevahendina. Seda tehes seadis Soome täiesti uudse seisukoha krüptorahade suhtes väljaspool Euroopa jurisdiktsiooni, mis muidu käsitleb *bitcoini* kui kaupa. Sarnaselt Soomele on ka Belgia Rahandusministeerium samalaadsel seisukohal. Soome seisukoht võib muuta äärmuslikult *bitcoinide* vaatenurka, muutes *bitcoini* maksevahendiks on see üks väike samm muutmaks krüptoraha seaduslikuks valuutaks.⁶⁴

Mõned liikmesriigid lähenevad *bitcoinidele* teisiti, kehtestades krüptorahale erisuguseid makse. Näiteks Leedu on seisual, et *bitcoinidega* kauplemist maksustatakse üksikisiku tuluna 5%. Sloveenia käsitleb *bitcoinide* kaevandamisest saadud tulu kui isiklikku sissetuleku ehk *bitcoinide* müümisel seda ei maksustata, kuid sellest hoolimata hinnatakse igat juhtumit või tehingut individuaalselt. Bulgaaria soovib endale saada 10% tulumaksu *bitcoinide* müügist.⁶⁵

Eesti seisukoht osutus *bitcoini* esindajatele ja asjast huvitanutele vastumeelseks, see on ka üks põhjuseid miks rajati MTÜ Eesti Krüptoraha Liit. Eesti Krüptoraha Liidu eesmärgiks on tegutseda heategevusliku organisatsioonina avalikes huvides, mille põhieesmärgiks on krüptorahanduse valdkonna arendamine Eestis. Valdkonna arenduse tagamiseks on vaja muuta eelkõige küsimusi õigusloomes.

Eesti krüptoraha juristid on koostanud oma õigusliku arvamuse *bitcoini* Eesti juriidilisse keskkonda sobivuse kohta. Lisaks on kokku pandud ärikeskkonna ülevaade krüptorahandusest.⁶⁶

Kokkuvõtteks on Euroopa keskpanga otsused need, millele võivad teised Euroopa liikmesriigid toetud finants alastes küsimustes. Praegusel juhul pole Euroopa keskpanga poolt *bitcoinile* kehtestatud ühest regulatsiooni, millele saaksid kõik Euroopa riigid toetuda. See näitab, et *bitcoini* on raskesti reguleeritavad, millele ei osata leida ühist

---

⁶⁴ Coindesk, "Finland classifies Bitcoin as VAT-Exempt Financial Service", <<http://www.coindesk.com/finland-classifies-bitcoin-vat-exempt-financial-service/>> (04.05.2015).

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ Eesti Krüptoraha Liit, „Õiguslik analüüs ja ärikeskkonna ülevaade“, <www.kryptoraha.ee/wp-content/uploads/2015/02/Memo-Bitcoin-Eestis-2015-01-14-final.pdf>

seletust. Praeguses olukorras on mitmeid eraldiseisvaid otsuseid, kuidas tuleks *bitcoin* tõlgendada. Osad riigid arvavad, et *bitcoin* tuleks käsitleda kui valuutat, teised näevad *bitcoinis* rahalist teenust ja kolmandad kui kaupa jne. Seetõttu on kasutuses ka erinevad maksustamise meetmed, mis pälvivad enam tähelepanu ja kriitikat.

2.2 Bitcoinide maksustamine Eestis

Bitcoinide juriidilisse keskkonda sobivuse kohta on rahvusvaheliselt avaldatud erinevaid seisukohti. Eestis on bitcoinid liigitatud keerulisse olukorda, kus *bitcoinidega* arveldamine on piiraud.

Maksu- ja Tolliameti seisukoha kohaselt kuulub *bitcoinidega* kauplemine maksustamisele tavapärase 20%-lise käibemaksumääraga. Maksustatakse *bitcoinide* müük (rahvusliku valuuta vastu), vahetus (teise krüptoraha vastu), laenamine (sh hoiustamine) jms üleandmine. Seda põhjendatakse asjaoluga, et KMS ega Euroopa Liidu käibemaksuregulatsioon, millele KMS tugineb, ei käsitle alternatiivsete maksevahendite teenuseid finantsteenustena⁶⁷. Sisuliselt soovitakse *bitcoin* kvalifitseerida KMS mõttes tavapäraseks teenuseks⁶⁸.

Nimelt ei too üldtunnustatud põhimõtte kohaselt raha üleandmine kaasa käibemaksu tagajärgi, sest käibemaksuga maksustatakse kaubarne ja teenuste osutamine, mitte nende eest makstav tasu. See tähendab, et raha ning sellega sarnaste õiguste üleandmine ise ei ole käibemaksu objektiks. Sama kinnitab käibemaksu aluspõhimõte, mille kohaselt on käibemaks tarbimismaks – sellega maksustatakse tarbimist. Kuna raha on maksevahend, ei saa seda klassikalises mõttes tarbida.

Euroopa Kohtu kohtujuristi seisukoha kohaselt on tähtis käsitada õigusi, mida peetakse raha sarnaseks, käibemaksu mõttes raha enda loovutamisenä ning raha loovutamist kui sellist, nagu üldiselt tunnustatud, siiski ei maksustata, maksustatakse vaid see, mis on maksustatud tehingu eest tasuna käsitatav ehk teiste sõnadega, KMDir mõttes ei teki

---

⁶⁷ Maksu- ja Tolliamet, „Maksustamine Bitcoinidega kauplemisel“, <<http://www.emta.ee/index.php?id=35227>> (12.05.2015)

⁶⁸ Eesti Krüptoraha Liit, „Õiguslik analüüs ja ärikeskkonna ülevaade“, <www.kryptoraha.ee/wp-content/uploads/2015/02/Memo-Bitcoin-Eestis-2015-01-14-final.pdf>

raha (s.o seadusliku maksevahendina kasutatav valuuta) ega muu vabalt kaubeldava maksevahendi üleandmisel käivet.

Bitcoin kui raha sarnane õigus kvalifitseerub kas seadusliku maksevahendina kasutatavaks valuutaks või vähemalt muuks vabalt kaubeldavaks maksevahendiks. Sellest tulenevalt on õigustatud seisukoht, et *bitcoin*i üleandmisel ei teki käivet. Eeltoodud tõlgendust toetab õiguslane kirjandus, Suurbritannia, Rootsi, Soome, Belgia ja Holland.⁶⁹

Toetades Eesti Krüptoraha Liidu arvamuses analüüsitud õiguslikku regulatsiooni Eestis on autor järeldusel, et *bitcoin*i müümisel/vahetamisel ei teki *bitcoin*i enda väärtuselt 20%-list käibemaksukohustust ning *bitcoin*i müümisel/vahetamisel ei pea tuvastama teist *bitcoin*i ostjat rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse tähenduses. Esimese eelistuse kohaselt tuleks *bitcoin*i käsitleda kui valuutat. Vajalik on analüüsida ka kvalifitseerumise võimalust e-rahaks, veksluks, väärtpaberiks vms.

Toetudes Eesti Krüptoraha Liidu arvamusele viidi lõputöö raames kvalitatiivne uuring. Andmekogumismeetodina kasutati küsitlust (lisa). Koostamise eesmärk oli saada teada vastajate arvamus praegustest *bitcoin*i maksustamise regulatsioonidest.

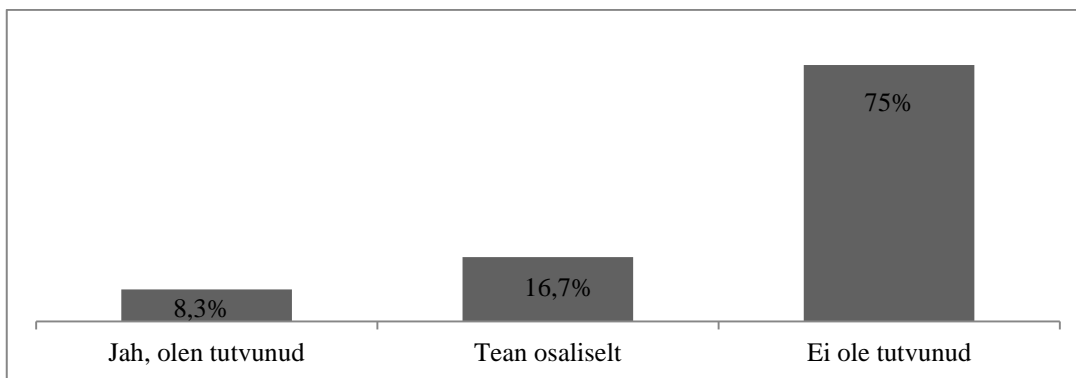
Uuringuks viidi läbi valikvastustega ananüümne küsitlus. Lõplik küsitlus sisaldas 10 küsimust. Siin on välja toodud olulisemad neist, mis on lõputöö eesmärgi seisukohast vajalikud.

Küsitluses osalesid Maksu- ja Tolliameti töötajad. Küsimustikku levitati Maksu- ja Tolliameti päevameilis perioodil 17.03 – 24.03.2015. Kokku osales küsitluses 60 töötajat, kusjuures kõik vastanutest vastasid, et on teadlikud *bitcoin*idest.

Küsimusele, kas vastaja on *bitcoin*ide regulatsioonidega tutvunud vastasid 75% eitavalt (joonis 1) ja 8,3% vastanutest on regulatsioonidega lähemalt tutvunud. Regulatsioonide all peetakse silmas õigusakte, mis *bitcoin*ile on Eestis kehtestatud.

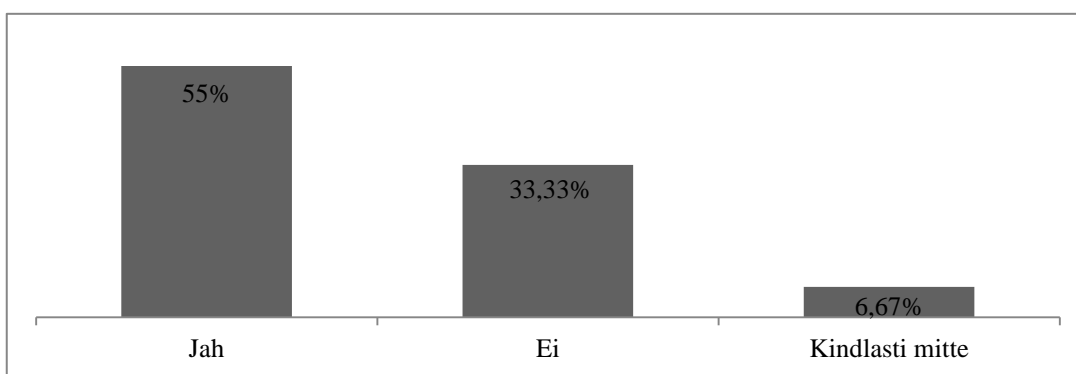
---

⁶⁹Eesti Krüptoraha Liit, „Õiguslik analüüs ja ärikeskkonna ülevaade“, <www.kryptoraha.ee/wp-content/uploads/2015/02/Memo-Bitcoin-Eestis-2015-01-14-final.pdf>

Joonis 1. Vastanute tutvumine *bitcoinide* regulatsioonidega Eestis⁷⁰ (Autori koostatud küsimustiku alusel).

Küsitajate arvamus, kas *bitcoine* peaks käsitlema valuutana oli nõus 55% vastanutest (joonis 2). 33,33% vastanutest arvavad, et ei peaks ja 6,67% arvavad, et *Bitcoin* kohe kindlasti ei tohiks valuutana käsitleda. Kui *bitcoin* oleks käsitluses kui valuuta, peaksid kehtima ka samad regulatsioonid mis raha puhul.

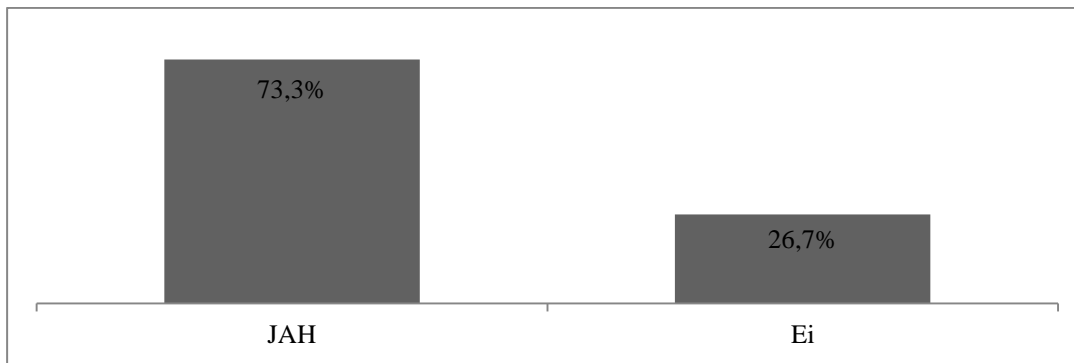

Joonis 2. *Bitcoinide* käsitlemine valuutana⁷¹ (Autori koostatud küsimustiku alusel).

73,3% vastanutest toetavad arvamust, et *bitcoine* tuleks Eestis käsitleda samuti nagu seda on teinud teised nimetatud riigid (joonis 3). Kuna Eesti on ka Euroopa Liidus tuleks toetuda samale seisukohale, sellega põhjendati ka oma vastust. 26,7% vastanutest toetavad praegust Eesti regulatsiooni, et *bitcoinid* tuleks maksustada 20%-lise käibemaksuga.

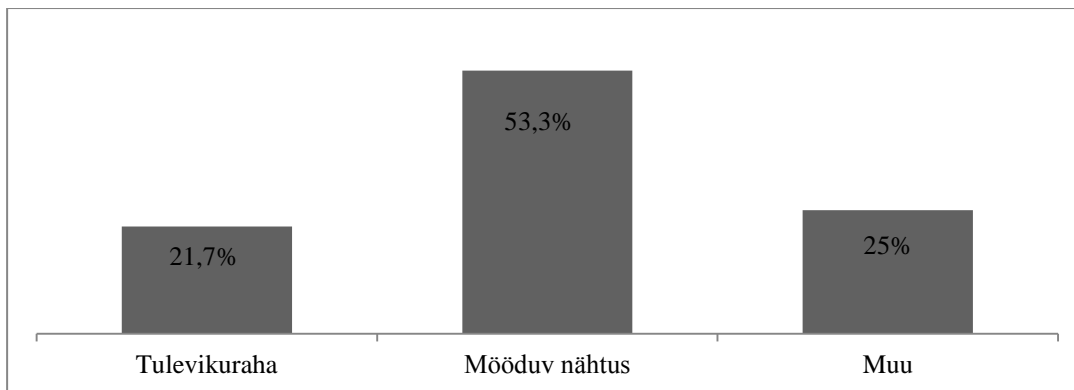
⁷⁰ Autori koostatud.

⁷¹ Autori koostatud.

Joonis 3. Euroopa käibemaksudirektiivi toetamine⁷² (Autori koostatud küsimustiku alusel).

Vastanutest 53,3% näevad *bitcoin*i kui mööduvat nähtust (joonis 4). 25% vastanute jaoks on see midagi muud ja 21,7% vastanu meelest on *bitcoin* tulevikuraha. Suurem osa vastajatest ei julge süsteemi toetada, kuna neil puuduvad selleks vajaminevad teadmised.

Joonis 4. *Bitcoin* tuleviku mõistes⁷³ (Autori koostatud küsimustiku alusel).

Analüüsi tulemusena selgus, et *bitcoin* on oma populaarsuse ja uudsuse juba küsitlenute seas tõestanud. Kuid sellest ei piisa, et viia ellu kõigile meelepärane seaduslik tõlgendus. Eesti riik peaks muutma oma seisukohti ja koos sellega andma *bitcoin*ile ruumi arenemiseks. Nii nagu sätestab Käibemaksu direktiiv art 135 lg 1, et raha ega muu vabalt kaubeldava maksevahendi üleandmisel käivet ei teki. Teiste riikide praktikast käibemaksu regulatsioonist, Eesti Krüptoraha Liidu õiguslikust hinnangust ja küsitluste tulemustest peaks Eesti riik *bitcoin*i kvalifitseerima kas valuuta või muu vabalt kaubeldava maksevahendina.

⁷² Autori koostatud.

⁷³ Autori koostatud.

Kokkuvõtlikult võib järeldada, et *bitcoini* müümisel/vahetamisel ei teki *bitcoini* enda väärtuselt 20%-list käibemaksudohustust ning *bitcoini* müümisel/vahetamisel ei pea tuvastama teist *bitcoini* ostjat rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse tähenduses. Teiste riikide praktikast käibemaksu regulatsioonist, Eesti Krüptoraha Liidu õiguslikust hinnangust ja küsitluste tulemustest peaks Eesti riik *bitcoini* kvalifitseerima kas valuuta või muu vabalt kaubeldava maksevahendina. Selgete regulatsioonide puudumise tõttu on paljud *bitcoini* kasutajad olukorras, kus nad tegutsevad nii, et võivad kergesti minna seadustega vastuollu. Enim eksitakse rahapesu – ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ja finantsteenuse osutamise vastu, kuid selline tegevus võib kasutajatele tuua kriminaalkaristuse. Kõige kiirem oleks asjassepuutuvate ametiasutuste nagu Maksu- ja Tolliameti, Rahandusministeeriumi ja Rahapesu andmebüroo seaduse tõlgenduste muutmine, mis ei eelda seadusemuudatusi, vaid piisab uuest ametlikust seisukohast. Samuti oleks võimalus *bitcoinide* sõnaselge mittereguleerimine, kuni EL tasandil pakutakse välja uus regulatsioon või kui avalik huvi seda nõuab. Eesti võib läheneda ka täiesti uudsest seisukohast, näidates üles aktiivsust, luues *bitcoinide* jaoks uue eriregulatsiooni ning juhtida selleteemalist õigusloomediskussiooni Euroopa Liidu tasandil.

KOKKUVÕTE

Eesti seadusandlus on *bitcoinidele* seadnud oma regulatsioonid, mis piiravad rangelt selle kasutust ja arengut. *Bitcoin* on tõlgendatud seadusesse, selliselt, et see *bitcoini* tegelikku olemust ei iseloomusta. *Bitcoini* arenguks on loodud MTÜ, Eesti Krüptoraha liit, kes püüab parandada eelkõige praegust õigusloomet.

Teema on aktuaalne, kuna Eesti Krüptoraha Liit püüab tõestada Eesti riigiasutustele, et *bitcoin* on seaduslik maksevahend.

Lõputöö uudsus seisneb selles, et varem pole Sisekaitseakadeemia teadustöö raames analüüsitud *bitcoinide* maksustamise kasutamise võimalusi Eestis. Lõputöö teema annab ülevaate *bitcoini* mõistest ning autor pakub välja võimalusi, kuidas tuleks käsitleda seda Eestis.

Probleem seisneb selles, et Eesti riigiasutused on võtnud seisukoha, mis piirab *bitcoini*ga tehtavaid tehinguid käibemaksuga ning lisaks peab rahapesu seaduse mõistes tuvastama teise tehingu osapoole. Praegusel liigitusel pole alust, kuna *bitcoin* on veel põhjalikult reguleerimata ja praegune tõlgendus seaks ohtu *bitcoini* arengu.

Lõputöö eesmärgiks oli analüüsida *bitcoinide* kasutamise maksustamise võimalusi Eestis.

Eesmärgi saavutamiseks püstitati neli uurimisülesannet.

Esimeseks uurimisülesandeks oli selgitada alternatiivraha mõistet ja selle olemust. Alternatiivraha tuleneb sellest, et seda kasutatakse alternatiivina domineeriva riikliku või rahvusvahelise valuuta asemel. Alternatiivrahal on oluline roll, see annab suurema vabaduse nii tootjatele kui ka tarbijale. Selle kasutamise põhjuseid võib olla erinevaid, näiteks selles vastavas piirkonnas sotsiaalseid probleeme lahendada või majanduselu elavdada.

Teiseks uurimisülesandeks oli selgitada *bitcoini* mõistet ja olemust. *Bitcoini* puhul on tegemist enim levinud krüptoraha liigiga, mis on alternatiiv seaduslikule maksevahendile. Paljud riigid ei aktsepteeri seda, kuna *bitcoin* ei ole seaduslikult kinnitatud ning vastavalt sellele ei julge inimesed sellega igapäevaselt arveldada. *Bitcoin* täidab samal ajal nii raha,

maksesüsteemi kui ka panga rolle. *Bitcoin* on loodud elektroonilisse keskkonda, mis täidab samal ajal nii raha, maksesüsteemi kui ka panga rolle.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli anda ülevaade bitcoinide maksustamisest Euroopa Liidu liikmesriikides. Euroopa Liidu liikmesriikidel puudub ühtne arusaam, kuidas maksustada *bitcoine*. Praegusel juhul pole Euroopa keskpanga poolt *bitcoinile* kehtestatud arvestatavat regulatsiooni, millele saaksid kõik Euroopa riigid toetuda. Praeguses olukorras on mitmeid eraldiseisvaid otsuseid, kuidas tuleks *bitcoinit* tõlgendada. Osad Euroopa riigid arvavad, et *bitcoinit* tuleks käsitleda kui valuutat, teised näevad *bitcoinis* rahalist teenust ja kolmandad kui kaupa. Seetõttu on kasutuses ka erinevad maksustamise meetmed, mis pälvivad enam tähelepanu ja kriitikat.

Neljandaks uurimisülesandeks oli analüüsida *Bitcoinide* maksustamise võimalusi Eestis. Antud lõputöö raames jõudis autor järeldusteni, *bitcoinit* müümisel/vahetamisel ei teki *bitcoinit* enda väärtuselt 20%-list käibemaksudkohustust. Teiste riikide praktikast käibemaksu regulatsioonist, Eesti Krüptoraha Liidu õiguslikust hinnangust ja küsitluste tulemustest peaks Eesti riik *bitcoinit* kvalifitseerima kas valuuta või muu vabalt kaubeldava maksevahendina. Kõige tõenäolisemateks lahendusteks oleks asjassepuutuvate ametiasutuste, Maksu- ja Tolliameti, Rahandusministeeriumi ja Rahapesu andmebüroo seadusetõlgenduste muutmine. Samuti oleks võimalus *bitcoinide* sõnaselge mittereguleerimine, kuni EL tasandil pakutakse välja uus regulatsioon või kui avalik huvi seda nõuab. Eesti võib läheneda ka täiesti uudsest seisukohast, näidates üles aktiivsust, luues *bitcoinide* jaoks uue eriregulatsiooni ning juhtida selleteemalist õigusloomediskussiooni Euroopa Liidu tasandil.

Edaspidi vajab täiendavat analüüsimist, millega täpselt on *Bitcoinit* puhul tegemist, kuna antud töös keskenduti *Bitcoinide* käibemaksuga maksustamisele. Lisaks aitaks lõputöös analüüsitud probleem enne kohtuvaidlusi vältida nende seadusega täpsem reguleerimine või vastavate juhendmaterjalide koostamine.

SUMMARY

The Estonian legislation has put bitcoin their own regulations, which strictly restrict it's use and development. In law bitcoin is interpreted in a way that it doesn't characterise bitcoins actual nature. For the development for bitcoin there has been created Estonian Cryptocurrency Union, who's trying to prove the current legislation.

The graduation thesis has been written on the title „Bitcoin use of taxation opportunities in Estonia”. It has been written in Estonian and consists of 39 pages. The author has used 32 sources, which all have been referred to in the text.

The subject is topical because Estonian Cryptocurrency Association is trying to prove to Estonian state intuitions that *bitcoin* is a legal instrument of payment. Estonian Cryptocurrency Association lawyers have prepared their one legal opinion, that is trying to prove that *bitcoin* is a legal instrument of payment and it is either currency or negotiable instrument of payment.

The purpose of this graduation thesis is to analyse *bitcoin* use of taxation opportunities in Estonia.

1. Gives a high-level overview of the concept and nature of alternatives instruments of payments.
2. Gives a high-level overview of the concept and nature of *bitcoin*.
3. Gives a high-level overview of the concept how *bitcoin* is taxed in European Union Member States.
4. Analyse *bitcoin* taxation opportunities in Estonia.

The author has come to conclusion that selling or exchange of *bitcoin* shouldn't apply 20% value added tax, also the buyer of *bitcoin* should remain his privacy. Without clear regulations lot of *bitcoin* users are in the position where they may act in the conversely as the laws. The most probable solution would be that involved authorities like Estonian Tax and Customs Board, Ministry of Finance and Estonian Financial Intelligence Unit should change their interpretation of the law, the change would not require amendment of the law, one new official point of view would be enough.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

1. Arrak, A., *Majanduse ABC* (Audentes ja Avatar 6, 2002).
2. Bitcoin, „Krüptorahade turg“, <<http://www.bitcoin.ee/kruptorahade-turg/>>
3. Bitcoin, Krüptorahade turg“, <<http://www.bitcoin.ee/tugevused/>>
4. Bitcoin, „Riikide seisukohad“, <<http://www.bitcoin.ee/riikide-seisukohad>>
5. Bitcoin, „Bitcoinini võrk“, <www.bitcoin.ee/bitcoini-vork>
6. Bitcoin, „Bitcoinide ostmine“, www.bitcoin.ee/bitcoinide-ostmine
7. Britain to scrap VAT on Bitcoin trades, Jane Wild, Daniel Thomas, Vanessa Houlder, 02.03.2014
8. Computerworld, „Peer-to-peer network“, <<http://www.computerworld.com/article/2588287/networking/peer-to-peer-network.html>>
9. Coindesk, „Polish Tax Authority: Bitcoin Mining Profits Subject to 23% VAT“, <<http://www.coindesk.com/polish-tax-authority-bitcoin-mining-profits-subject-22-vat/>>
10. Coindesk, „Finland classifies Bitcoin as VAT-Exempt Financial Service“, <<http://www.coindesk.com/finland-classifies-bitcoin-vat-exempt-financial-service/>>
11. CoinDesk, „Who is Satoshi Nakamoto?“, <<http://www.coindesk.com/information/who-is-satoshi-nakamoto/>>
12. Eesti Krüptoraha Liit, „Mis on krüptoraha“, <<http://www.kryptoraha.ee/tehnoloogia/>>
13. European Central Bank., *Virtual Currency Schemes* (European Central Bank, 2012).

14. E- Governance Academy, „Krüptoraha-võimalused, ohud, riskid“, <http://www.ega.ee/files/e_Riigi%20Akadeemia.%20Kr%C3%BCptoraha%20-%20v%C3%B5imalused,%20riskid,%20ohud_0.pdf>
15. Eesti krüptoraha Liit, „Bitcoin“, <<http://www.kryptoraha.ee/bitcoin>>
16. Eesti Krüptoraha Liit, „Õiguslik analüüs ja ärikeskkonna ülevaade“, <www.kryptoraha.ee/wp-content/uploads/2015/02/Memo-Bitcoin-Eestis-2015-01-14-final.pdf>
17. Eesti Krüptoraha Liit, „Õiguslik analüüs ja ärikeskkonna ülevaade“, <<http://www.kryptoraha.ee/wp-content/uploads/2015/02/Eesti-kr%C3%BCptoraha-keskkonna-%C3%BClevaade.pdf>>
18. Eesti Krüptoraha Liit, „Krüptoraha Liit“, <www.kryptoraha.ee/kruptoraha-liit>
19. Eesti Krüptoraha Liit, „Õiguslik analüüs ja ärikeskkonna ülevaade“, <<http://www.kryptoraha.ee/wp-content/uploads/2015/02/Eesti-kr%C3%BCptoraha-keskkonna-%C3%BClevaade.pdf>>
20. European Central Bank., *Virtual Currency Schemes- a further analysis* (European Central Bank, 2015).
21. Finantinspektsioon, „Virtuaalraha pakkujad järelvalve all“, <<http://www.fi.ee/?id=16262>>
22. Hansalu, K., „LHVst sai bitcoinide vahendaja Euroopa partner“, Postimees, 13.09.2014, <www.majandus24.postimees.ee/2918891/lhvst-sai-bitcoinide-vahendaja-euroopa-partner>
23. Kahvel, „Bitcoin, kas möödub nähtus või uus valuuta“, <<http://www.kahvel.ee/28188/bitcoin-kas-mooduv-nahtus-voi-uus-valuuta/>>
24. Kuulutaja, „Malla mõis võib saada virtuaalraha fännide kooskaimiskohaks“, <www.kuulutaja.ee/malla-mois-voib-saada-virtuaalraha-fannide-kooskaimiskohaks>

25. *Lätt v Politsei- ja Piirivalveameti Rahapesu Andmehüüroo*, haldusasi nr 3-14-50581, Tallinna Halduskohus, kohtuotsus, 18.11.2014, lõik 6.
26. Nihilist, „Kuidas hakata bitcoinlaseks?“, < www.nihilist.fm/kuidas-hakata-bitcoinlaseks>
27. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus, 19.12.2007, jõustunud 28.01.2008 – RT I 2015, 54 ... RT I, 31.12.2015, § 6 lg 2 p 4 ja § 6 lg 4.
28. Roos, A, et al., *Finantsturud ja- institutsioonid* (Tartu ülikooli kirjastus, 2012).
29. Summaries of EU legislation, „Common system of value added tax“ <http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/131057_en.htm>
30. Tulumaksuseadus, 15.12.1999, jõustunud 01.01.2000 – RT I 2015 ... 30.04.2015, § 15 lg 1, § 37 lg 1 ja § 14 lg 2.
31. Virtuaalraha, „Virtuaalraha ajalugu ja areng“, <<https://virtuaalraha.wikispaces.com/home>>
32. Wolman, D., *The end of Money* (Da Capo Press, 2012).

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Vastanute tutvumine bitcoinide regulatsioonidega Eestis	29
Joonis 2. Bitcoinide käsitlemine valuutana.	29
Joonis 3. Euroopa käibemaksudirektiivi toetamine.....	30
Joonis 4. Bitcoin tuleviku mõistes.....	30

LISAD

Lisa. Inimeste teadlikkus ja arvamused bitcoinist küsimustik

1. Kas olete kuulnudnad virtuaalrahadest või krüptorahadest.
2. Kas olete kuulnud *bitcoinidest*.
3. Kust te esmakordselt *bitcoinidest* kuulsid
4. Kui palju teate *bitcoinidest*.
5. Kas te olete tutvunud või teate *bitcoinide* regulatsioonidest Eestis.
6. Kas *bitcoini* üleandmist või vahetamist tuleks maksustada tavapärase 20%-lise käibemaksuga.
7. Kas teie arvates peaks *bitcoine* käsitlema kui valuutat.
8. Kas Eesti Riik peaks võtma sama seisukoha, et *bitcoinid* jäävad Euroopa käibemaksudirektiivi alusel väljapooole käibemaksuregulatsiooni, see tähendab, et selle üleandmine ei ole käibemaksu objektiks ning sellega ei kaasne käibemaksukohustust.
9. Mis on *bitcoin* tuleviku mõistes.
10. Kas te usaldaksite *bitcoini* süsteemi ja arveldaksite nendega tulevikus.